

Polonyalı ve Türk Turist Rehberlerinin İş Bulma ve Gelir Seviyelerinin Karşılaştırılması (A Comparison of Job Searching and Income Levels of Polish and Turkish Tour Guides)

*İsmail GÜNDÜZ^a , Tuğrul AYYILDIZ^b

^a Aydın Adnan Menderes University, Institute of Social Science, Department of Tourism Management, Aydın/Turkey

^b Aydın Adnan Menderes University, Faculty of Tourism, Department of Hospitality Management, Aydın/Turkey

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi:16.06.2020

Kabul Tarihi:27.09.2020

Anahtar Kelimeler

Turist rehberi

İş bulma

Gelir seviyesi

Polonya

Türkiye

Öz

Türkiye’de Turist Rehberliği; Rehberlik Meslek Yönetmeliği’nde belirtildiği üzere mesleğe kabul; rehberlik diploması, uygulama gezi belgesi ve yabancı dil sınav belgesine sahip olma şartlarına bağlıdır. Polonya’da ise bu durum 2014’ten önce kurstan mezun olma şartı aranırken, sonrasında yapılan düzenlemeler ile isteyen herkesin rehber olmasının önü açılmıştır. Bu çalışmada, Türkiye’deki ve Polonya’daki turist rehberlerinin iş bulma yöntemleri ve gelir seviyelerinin karşılaştırılması amaçlanmaktadır. Araştırmanın önemi ise, alan yazın tarandığında benzer bir araştırma yapılmadığı, yapılan bu araştırmanın konusunda ilk örnek olduğu ve ortaya koyduğu sonuçların farklılığı bakımından alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmanın örneklemini Türkiye’de Aydın ilindeki Polonya’da ise Varşova şehrindeki turist rehberleri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama tekniği olarak nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda iki ülke rehberleri arasında iş bulma konusunda, sektöre giriş ve deneyim kazanma sürecinde dijital pazarlamanın etkin bir şekilde kullanıldığı ve iş bulma konusunda Polonyalı ve Türk rehberlerin 12 aylık süreç boyunca iş bulma olanaklarında dönemsellik görülmüştür. Polonyalı rehberlerin gelirleri Türk rehberlere göre daha düşük çıkmıştır, fakat ortalama gün sayısı olarak Polonyalı rehberler daha fazla iş günü çalışabilmektedirler.

Keywords

Tourist guide

Income

Job searching

Poland

Turkey

Abstract

Tourist Guiding in Turkey as noted in the Occupation Regulation depend upon having foreign language proficiency, having a diploma, completing the Turkey training trip, and then student can be accepted to profession as a tour guide. This situation differs slightly in Poland. People should have tourism guidance course. However, this situation changed after 2014. It has been turned into a free profession and has been opened the way to be a guide for everyone. The purpose of this study is to find how Turkish and polish tourist guides find a job and earn enough income. The sample of research is based on the tourist guides who lives Aydın in Turkey and Warsaw in Poland. Interview technique was used as the data collection technique. As a result of the study, it was observed that digital marketing was used effectively in the process of gaining employment and gaining experience between the guides of the two countries, and that Polish guides in finding a job were more comfortable in the 12month period and both side faces seasonal demad changes to find jobs. While the incomes of Polish guides are lower than Turkish guides, the average number of working days of Polish guides are more than working days of Turkish guides.

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

* Sorumlu Yazar

E-posta: İsmail_gunduz@outlook.com.tr (İ. Gündüz)

DOI: 10.21325/jotags.2020.657

GİRİŞ

Turist rehberi, belirli bir program çerçevesinde yerli ve yabancı turistlere liderlik eden, tur kapsamındaki ziyaret yerleri hakkında uygun dilde bilgiler veren, ülke ya da bölge hakkında tanıtım yapan, turistlerin doğru sosyal, ekonomik ve kültürel izlenimler edinmesine yardımcı olan kişidir (Ahipaşaoğlu, 2001, s. 44). Turist rehberlerinin bu görevleri ele alındığında buldukları ülkeye turist getiren turizm acenteleriyle veya direkt turistlerle iletişime geçerek kendilerine iş imkânı üretmeleri gerekmektedir. Yerli ve yabancı turistlerle çalışan acenteler tur programları hazırladıklarında bu turu yönetebilmesi için profesyonel bir turist rehberine ihtiyaç duyarlar. Bu gibi durumlarda ya bünyesinde bağlı olan tur rehberini ya da serbest çalışan turist rehberlerini turda görevlendirirler. Turist rehberleri de kendilerine gelen talepler doğrultusunda acentelerin talep ettikleri tarihlerde ve güzergâhlarda belli bir plan dâhilinde turları gerçekleştirirler (Polat, 2001, s. 23-32). Rehberlerin iş bulma ve gelir elde etmeleri bu prosedürlerin başlaması ve tamamlanmasına binaen son bulur. Rehberlere iş talebi genellikle turizmin mevsimsellik özelliğinden dolayı yazları gelmektedir. Bu nedenle turist rehberlerinin 12 aylık periyotta sürekli iş bulma ve gelir elde etmeleri mümkün olmamaktadır. Bu çalışmada Polonyalı turist rehberleri ve Türk turist rehberlerinin iş bulma ve gelir seviyelerinin karşılaştırılması amaçlanmış ve sonuçlarının alan yazına katkı sağlaması hedeflenmiştir.

Literatür Taraması

Dünya Turist Rehberleri Birliği Federasyonu'na (World Federation of Tourist Guide Associations-WFTGA) (2003) göre turist rehberi; “ziyaretçilere kendi seçtikleri dilde rehberlik eden; bir bölgenin kültürel ve doğal mirasını yorumlayan ve alana özgü bilgiye sahip, otorite tarafından tanınan kişidir” (Pelit & Katırcıoğlu, 2018, s.76). 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nda ise turist rehberi, “seyahat acenteliği faaliyeti niteliğinde olmamak kaydıyla kişi veya grup hâlindeki yerli veya yabancı turistlerin gezi öncesinde seçmiş oldukları dil kullanılarak ülkenin kültür, turizm, tarih, çevre, doğa, sosyal veya benzeri değerleri ile varlıklarının kültür ve turizm politikaları doğrultusunda tanıtılarak gezdirilmesini veya seyahat acenteleri tarafından düzenlenen turların gezi programının seyahat acentesinin yazılı belgelerinde tanımladığı ve tüketiciye satıldığı şekilde yürütülüp acente adına yönetilmesi hak ve yetkisine sahip kişi” olarak tanımlanmaktadır (Turist Rehberleri Birliği [TUREB]a, 2012).

Osmanlı'da 29 Ekim 1890 tarihinde yayınlanan 190 sayılı Seyyahine Tercümanlık Edecekler Hakkında Tatbik Edilecek Nizamname, turist rehberliği mesleğinin kurumsallaştırılması çabaları açısından ilk mesleki çaba örneği olarak kabul edilmektedir. İlk rehberlik yönetmeliği 3 Eylül 1971'de 13945 sayı ile yayımlanmıştır. Yönetmeliğin yayımlandıktan sonraki ismi ise “Tercüman Rehber Kursları ve Tercüman Rehber Yönetmeliği” ismi 21 Mart 1974 tarihinde değişikliğe uğrayarak “Profesyonel Turist Rehberliği Kursları ve Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği” adını almıştır. En son şeklini alan yönetmelik, 2.7.1986 ile 9.08.1995 tarihlerinde yayınlanan değişikliklerle birlikte yürürlüğe girmiştir. Aynı yönetmeliğe eklenen maddeler ile fakülte ve yüksekokulların turist rehberliği ve rehberlik bölümlerinden mezun olanlara gereken şartları yerine getirmeleri durumunda Turizm Bakanlığınca kokart verileceği de hükme bağlanmıştır (Yenipınar, Bak & Çapar, 2014). Son olarak rehberliğin ihtiyaç duyduğu yasal düzenlemeleri içeren bir yasa önerisi “6326 Sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu” 07.06.2012 tarihinde TBMM'de kabul edilmiş, 22.06.2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmış ve yürürlüğe girmiştir (Çanakkale Rehberler Odası [ÇARO], 2020). Turist rehberliği bölümü ön lisans olarak 24 ve lisans olarak 36 farklı üniversitede okutulmaktadır (Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu [YKS], 2020).

Avrupa’da birçok ülkede rehberleri ölçme ve değerlendirme işlemleri Üniversite, Bakanlık, Turizm Müdürlüğü gibi resmi bir kurum veya bir başka eğitim kurumu tarafından gerçekleştirilmekte, bunun sonucunda rehberlik lisans belgesi verilmektedir. İngiltere, Avusturya, Yunanistan ve İspanya gibi ülkelerde “Çalışma Kartı ya da Rozeti” gibi benzeri belgeler zorunluluk arz etmektedir (Yenipınar & Zorkirişçi, 2013, s. 131). Fakat diğer ülkeler gibi Avrupa Birliği üyesi olan Polonya’da 2013 yılında yapılan Rehberlik Mesleğini Serbestleştirme Yasa Düzenlemesi’nden sonra bir belgeye sahip olma zorunluluğu kalmamıştır. Polonya’da rehberlik eğitim kurslarının süresi 3-6 aydır (Tetik, 2006, s. 37). Polonya’da turist rehberliği devlet destekli bir yapıya sahip olmadığı için, devletle ortaklaşa çalışan bazı kuruluşların oluşturmuş olduğu kurslardan verilen rehberlik lisanslarıyla rehberlik faaliyetleri yürütülmektedir. Bu kuruluşlardan bir tanesi Polonyalı Turistler ve Gezip Görme Topluluğu’dur (Polish Tourists and Sightseeing Society, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze [PTTK]). Bu kuruluş Avrupa Rehberler Birliği’nin de bir üyesidir. Bu kuruluş gerekli hallerde kurs düzenleyerek, kurs sonunda kursiyerlere uygulama gezisi yaptırarak bir de sınava tabi tutmaktadır. Başarılı olanlara rehberlik lisansı verilmektedir (PTTK, 2012).

Turist Rehberliği Mesleğinde İş Bulma

Lisansını almış bir rehber, iş bulma imkânlarını arttırmak için farklı bir yabancı dilde çalışmak isterse, bu dilde de yazılı ve sözlü sınavlara girip başarılı olması gerekir. Rehberler genelde seyahat acenteleri, bireysel turistler, tatil gemileri, okul çocukları, kongreler vb. alanlarda çalışıp hizmet sunarlar (Yenipınar & Zorkirişçi, 2013, s.116). Rehberlerin bir kısmı iş bulma konusundaki sıkıntılardan dolayı rehberlik mesleğini bir hobi ya da dönemsel olarak yapabilmektedirler.

İş Bulmayı Etkileyen Faktörler

Turist rehberliği genel kanı olarak turizm endüstrisi içinde hem duygusal hem maddi anlamda en tatmin edici meslek olarak görülmektedir. Rehberlik mesleğini diğer mesleklerden ayırt edici bazı özellikleri vardır. Bu özellikler şu başlıklar altında incelenebilir (Karakaş, 2018, s. 18-19):

- Fiziki güce dayalı olma özelliği
- Dışsal faktörlere bağlı olma özelliği
- Mevsimsellik
- Çalışma saatleri
- Emekli olmanın zorluğu

Turist Rehberliği Mesleğinde Gelir

Polonya’da yasal statüde bir gelir beyanı bulunmamakla birlikte, Türkiye’de rehberlik geliri; 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu’nun “Turist Rehberi Ücretleri” başlıklı 6’ncı maddesinin 1 inci fıkrasında “Taban ücret tarifesi, Birlikler ile Türkiye Seyahat Acentaları Birliği’nin görüşleri alınarak Bakanlık tarafından net ücret belirlenir ve en geç Aralık ayında, izleyen takvim yılının başından itibaren yürürlüğe girmek üzere Bakanlık tarafından ilan edilir” denilmektedir (TUREBB, 2020). Bakanlık 2020 yılı için “Günlük Tur” ücretini 587 TL ve “Paket Tur” ücretini ise 708 TL olarak belirlemiştir (TUREBB, 2020). Polonya’da rehberlik ücretleri konusunda Pawlicz (2015) yapmış olduğu araştırmada 2013’ten sonra rehberliği serbestleştirme düzenlemesiyle beraber 2014 yılından itibaren rehberlerin kendi belirledikleri fiyatlar üzerinden taleplere cevap verdikleri ve serbestleştirme sonrası 2014’te ne bir artış ne bir azalış görülmediğini belirtmektedir (Pawlicz, 2015, s. 279). Rehberlik mesleğine yönelik algılar; sürekli

olarak gezilen, eğlenceli, zevkli ve tüm bunların yanında maddi olarak iyi kazanca sahip bir iş olduğudur. Fakat turist rehberleri birçok sorunla karşılaşmaktadır. Sorunlar şu başlıklar altında toplanmaktadır (Karakaş, 2018, s. 20-22):

- Kaçak rehberlik sorunu
- Yasal sorunlar
- Seyahat acenteleri ile yaşanan sorunlar
- Ücrete ilişkin sorunlar
- Sosyal güvence ve geç emeklilik sorunları
- Eğitime ilişkin sorunlar

Akbulut (2006) ise; Ege Bölgesi'nde faaliyet gösteren turist rehberlerinin mesleki sorunlarını sekiz başlık altında sınıflandırmıştır. Bunlar;

- Rehberlik eğitimi sorunu,
- Meslekle ilgili yasal düzenlemelere ilişkin sorunlar,
- Kaçak rehberlik sorunu,
- Mesleğin özelliklerinden ve çalışma koşullarından kaynaklanan sorunlar,
- Turist rehberinin yönettiği gruplarla karşılaştığı sorunlar,
- Seyahat, konaklama ve ulaştırma işletmeleri ile yaşanan sorunlar,
- Meslek odaları ve derneklerle yaşanan sorunlar
- Müze ve ören yerlerinde karşılaşılan sorunlardır.

Yarcan (2007) ise başlıca sorunları olmak üzere üç başlık altında ele almıştır. Bunlar;

- İş güvencesinin olmayışı,
- Haksız rekabet
- Turist rehberliği mesleğinin nitelik sorunları

Yazıcıoğlu, Tokmak ve Uzun (2008) gelire ilgili sorunun seyahat acenteleri ile yaşanan ücret sorunu olduğunu tespit etmiştir. Çalışmada devamlı iş garantisinin olmaması, sosyal hakların eksikliği ve turist rehberliğinin yorucu bir meslek olması da diğer sorunlar olarak ortaya konmaktadır. Çetin ve Kızılırmak (2012) rehberlerin kaçak rehberlik faaliyetlerinden ve rehber sayısının fazlalığından dolayı taban yevmiyenin altında bir ücretle çalıştıklarına ve ancak % 45'inin belirlenen taban yevmiyeyi alabildiğine dikkat çekmektedir. Tsaur ve Lin (2014) devamlı iş garantisinin olmayışını, sosyal hakların eksikliğini, seyahatlerden dolayı hastalık ve kaza riskinin yüksekliğini mesleğin önemli dezavantajları olarak belirtmişlerdir.

Güzel, Türker ve Şahin (2014) sorunları yasalara, gelire, mesleğe, sektöre, turist rehberine ve turistlerle ilişkilendirirken, yaptıkları araştırmada en önemli sorunun kaçak rehberlik olduğu ifade etmişlerdir. Bunu sırasıyla; acentelerin taban yevmiye altında rehber çalıştırmak istemeleri, turist rehberliği mesleğine devletin desteklemede yetersiz kalması, genç turist rehberlerine düşük ücret teklif edilmesi ile turist rehberliği meslek yasasının tam olarak uygulanamamasından dolayı rehberlik haklarını yeterince korumaması takip etmektedir. Literatürde de görüldüğü gibi rehberlerin iş ve gelir kaybının temel nedenleri arasında kaçak rehberliğin yaygın olmasından dolayı iş bulamama ve sezonda gelir elde etmede sorunlar yaşadıkları görülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Türkiye’de yıllarca yönetmeliklerle idare edilmeye çalışılan turist rehberliği, 7/6/2012 tarihli ve 6326 Sayılı “Turist Rehberliği Meslek Kanunu” ve 8 aylık bir aradan sonra 23 Şubat 2013 tarihli 28568 sayılı “Profesyonel Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği” ile yasal çerçeveler içerisinde meslek statüsüne kavuşmuştur (Yenipınar, Bak & Çapar, 2014, s. 95). Bu araştırmanın öncelikli amaçları arasında; Türkiye’deki turist rehberleri ile Polonya’daki turist rehberlerinin nasıl rehber oldukları, rehber olduktan sonra nasıl iş buldukları, iş bulmadaki zorlukları ve gelir seviyelerindeki yeterlilik düzeylerini saptamak hedeflenmektedir. Böylelikle turist rehberlerinin meslekte karşılaştıkları sorunları belirlemek hedeflenmektedir. İleride yapılması mümkün olan yönetmelik çalışmalarında rehberlerin içinde buldukları durumlar ele alınarak rehberlik meslek kanunlarına yenileri eklenebilir veya olanların iyileştirilmesi sağlanabilir.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada veri toplama tekniği olarak nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği; görüşme türlerinden de yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu araştırmada kullanılan verilerin toplanabilmesi için gerekli olan etik kurul izin belgesi Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu 22/07/2020 tarihi ve 06 karar numarası ile alınmıştır. Araştırmanın Evrenini Polonya’daki ve Türkiye’deki turist rehberleri oluşturmaktadır. Örneklemini ise Polonya’nın Varşova kentinde aktif rehberlik yapan turist rehberleri ile Türkiye’de Aydın Turist Rehberleri Odası’na bağlı olup eylemli turist rehberleri oluşturmaktadır. Polonya’daki turist rehber sayıları 2013 yılına kadar kayıt altına alınabilmiştir, bunun sebebi Polonya’nın Avrupa Birliği üyesi olması ve rehberlik mesleği ile ilgili düzenlemeler gereği rehberlik mesleğinin açık meslek haline getirilmesi ve dileyen herkesin rehber olabilmesini içermektedir. Bu nedenle 2013 yılına kadar bilinen Polonyalı turist rehberleri sayısı 17562’dir. Fakat 2014 sonrası tam sayının bilinmemesi sebebiyle evren için net bir rakam ifade edilememektedir (Pawlicz, 2015, s. 276). Türkiye’deki turist rehberlerinin tam sayısına ulaşmak için ise Türkiye Turist Rehberleri Birliği web sitesi ziyaret edilmiş ve Türkiye’de 06.03.2020 tarihi itibarı ile 11066 adet turist rehberi olduğu tespit edilmiştir. Örneklem olarak 659 üyesi ile Aydın Turist Rehberleri Odası seçilmiştir (TUREBc, 2020). Araştırmacı Polonya’nın Varşova kentine giderek, oradaki turist rehberlerinin “Free Walking Tours” isimli turlarına katılmış ve tur sonunda rehberlere yapılan araştırmaya katılmak isteyip istemediklerini sormuş ve katılmak isteyenlere soru formundaki soruları sorarak yanıtları kaydetmiştir. Katılım gösterilen ilk turdan sonra kartopu örnekleme yöntemi uygulanmaya başlanmıştır. Türkiye’de ise araştırmacının rehber olmasından dolayı bir rehber arkadaşı ile iletişim kurup daha sonrasında tavsiye ile zincirleme şeklinde diğer rehberlere ulaşılmıştır. Kartopu örnekleme yöntemi evreni oluşturan birimlere erişmenin tam anlamıyla mümkün olmadığı veya evren hakkındaki bilgilerin tam anlamıyla bilinmediği durumlarda kullanılmaktadır (Baltacı, 2018, s. 253). Flick’e (2014) göre kartopu örnekleme yapmak isteyen bir araştırmacı, ilgilendiği ve incelediği olgu ile ilgili olarak evrende en çok bilgiye sahip olduğunu düşündüğü kişi ve durumlara şu soruları sormasıyla başlar: “Bu konu hakkında en çok şeyi bilen kimdir? Görüşmeye kiminle başlamalıyım?”. Araştırmacı bu şekilde konu ilgili kişilere başka kimlerle görüşebileceği sorunu sorarak yeni bilgiler edinmeye çalışır. Kerlinger ve Lee’ye (1999) göre araştırmacı zincir vari bir yapıda sürdürdüğü araştırma neticesinde verilerin birbirini tekrar etmesi ile veri doygunluğuna ulaşıldığı anda araştırmanın veri toplama aşamasını tamamlar. Araştırmaya Polonyalı turist rehberlerinden 9 kişi katılmayı kabul etmiştir. Araştırmaya katılan ve 20 yıllık tecrübesi bulunan “PK 5” hem Avrupa Turist Rehberleri Birliği Federasyonu üyesi hem de turist rehberi eğitmenidir.

PK 5 Avrupa Turist Rehberleri Birliği Federasyonu'nun Varşova'da yapmış olduğu seminerlerde eğitimlik görevi üstlenmektedir. İlk 4 katılımcının vermiş olduğu bilgiler doğrultusunda ulaşılan PK 5 alanında uzman kişi olarak görülmüş ve kartopu yöntemi kullanılmaya devam edilmiştir. Araştırmacı 9 kişiye ulaştığında veriler birbirini tekrar etmeye başladığından Polonya'daki araştırma 9 kişi ile sınırlandırılmıştır. Araştırmaya Türk turist rehberlerinden ise 18 kişi katılmayı kabul etmiştir. Araştırmaya katılan TK 5 TK 6'yı ve TK 10 TK 11'i alanında uzman rehber olarak belirtmişlerdir. Araştırmada veriler 11. katılımcıdan sonra tekrar etmeye başladığı için Türkiye'deki araştırma sonlandırılmıştır. Görüşmeler esnasında veri kaybını önlemek adına katılımcıların da izni alınarak ses kaydı alınmış, daha sonra araştırmacılar tarafından yazıya dökülmüştür. Elde edilen birincil verilerin incelenmesinde ise betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz yönteminde temel amaç, verilere herhangi bir yorum katılmadan okuyuculara sunmak ve kolayca anlaşılmasını sağlamaktır (Altunışık vd., 2012, s. 324). Elde edilen veriler dâhilinde araştırmanın sınırlılıklarına uygun yöntem belirlenmeye çalışılmış ve bu nedenle içerik analizine tabi tutulmuştur. Nitel araştırma verileri dört farklı aşamada incelenmektedir. Bu aşamalar; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamalarıdır. İçerik analizinde amaç, elde edilen verileri açıklayabilmek için kavramlara ve kavramlarla ilgili ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde veriler olabildiğince derinlemesine analiz edilirken, betimsel bir yaklaşım ile yeni kavram ve temalar keşfedilir (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 259-260).

Bulgular

Araştırmaya toplamda 20 kişi katılmıştır. Katılımcılardan 9'u Polonyalı 11 Türk'tür. Polonyalı katılımcılardan 4'ü kadın 5'i erkek, Türk katılımcılardan ise 5'i kadın 6'sı erkektir. Katılımcıların cinsiyete göre oranlarının %44,4 ile kadınlar, %55,5 erkekler olduğu söylenebilir. Elde edilen tüm veriler bu katılımcılardan sağlanmıştır.

Türk Katılımcıların Yaş, Eğitim, Rehberlik Yaptıkları Süre, Rehberlik Yaptıkları Bölgeler, Uzmanlık Alanları, Rehberlik Dilleri İle İlgili İstatistiksel Bilgiler

Tablo 1: Türk Katılımcıların Demografik Özellikleri

	Yaş	Eğitim	Reh. Yaptığı Süre (Yıl)	Reh. Yaptığı Bölge	Uzmanlık Alanları	Rehberlik Dilleri
Katılımcı 1	30	Seyahat İşl. ve Turizm Rehberliği	8	Ülkesel Rehber	Ege Bölgesi	İngilizce
Katılımcı 2	32	Seyahat İşl. ve Turizm Rehberliği	5	Güney Doğu ve Doğu Anadolu Hariç 5 Bölgede	Anadolu Turları	İngilizce
Katılımcı 3	31	Seyahat İşl. ve Turizm Rehberliği	6	Güney Doğu ve Doğu Anadolu Hariç 5 Bölgede	Didim, Milet, Priene	İngilizce
Katılımcı 4	43	Turizm Rehberliği	7	Ülkesel Rehber	Ege Bölgesi, Çanakkale Yürüyüş Turları,	İngilizce
Katılımcı 5	44	Ön Lisans, Gıda	10	Ülkesel Rehber	Ege, Akdeniz, Marmara, Hristiyanlık, Şarap Tadımı	Rusça
Katılımcı 6	71	Siyasal Bilgiler	23	Ülkesel Rehber	Dini Tur Uzmanlığı	İngilizce, Fransızca
Katılımcı 7	33	Seyahat İşl. ve Turizm Rehberliği	5	Güney Doğu Hariç 6 Bölgede	Çanakkale Ege, Akdeniz	İngilizce, Türkçe
Katılımcı 8	40	Turizm Rehberliği	4	Güney Doğu Hariç 6 Bölgede	Anadolu Turları	İngilizce
Katılımcı 9	50	Turizm ve Otel İşl.	7	Ülkesel Rehber	Ege Bölgesi	İngilizce
Katılımcı 10	40	Ön Lisans, Turist Rehberliği	14	Ülkesel Rehber ve Yurt Dışı Turları	Dini Turlar, Yemek Turları	Felemenkçe, İngilizce
Katılımcı 11	72	Ziraat Mühendisliği	19	Ülkesel Rehber	İon Kentleri Uzmanlığı	İspanyolca

Türk katılımcıların demografik bilgileri incelendiğinde, yaşı büyük olan rehberlerin rehberlik çalışma kartlarını katılmış oldukları rehberlik kurslarından aldıkları görülürken, yaşı Katılımcı 5, Katılımcı 6, Katılımcı 9 ve Katılımcı 11'e göre daha küçük olanların rehberlik çalışma kartlarını mezun oldukları rehberlik bölümlerinden dolayı aldıkları görülmektedir. Rehberlerin meslekte çalışma süreleri ile ilgili verilen bilgiler değerlendirildiğinde Katılımcı 6 ve Katılımcı 11'in rehberlik mesleğini uzun yıllardan beri yaptıkları fakat diğer katılımcıların rehberlik mesleğinde çok tecrübeli olmadıkları söylenebilir. Türk katılımcıların uzmanlık alanlarıyla ilgili bilgilere bakıldığında, uzmanlık alanı olarak ortaya çıkan ifadelerde "Ege", "Yunan Kentleri", "Dini Turlar" ve "Anadolu Turları" gibi kavramlar rehberlerin ortak uzmanlık alanları olarak ortaya çıkmaktadır. Bunların haricinde "Çanakkale", "Yürüyüş Turları", "Yemek Turları" ve "İon Kentleri" uzmanlıkları da görülmektedir. Türk katılımcıların rehberlik yaptıkları diller incelendiğinde ise, rehberlerin en çok İngilizce dilinde tur yaptıkları fakat 3 rehberin ikinci yan dil olarak Fransızca, Flemenkçe ve Türkçe dillerinde rehberlik yaptığı görülmektedir. Sadece iki rehberin İngilizce dilinde rehberlik yapmadığı görülürken, dillerinin Rusça ve İspanyolca olarak da nadir diller olduğu gözlemlenmektedir.

Polonyalı Katılımcıların Yaş, Eğitim, Rehberlik Yaptıkları Süre, Rehberlik Yaptıkları Bölgeler, Uzmanlık Alanları, Rehberlik Dilleri İle İlgili İstatistiksel Bilgiler

Tablo 2: Polonyalı Katılımcıların Demografik Özellikleri

	Yaş	Eğitim	Reh. Yap. Süre (Yıl)	Rehberlik Yaptıkları Bölgeler	Uzmanlık Alanları	Rehberlik Dilleri
Katılımcı 1	32	Sosyoloji, Fransız Dil Bilimi	2	Varşova	Yok	İngilizce, Fransızca, İspanyolca
Katılımcı 2	25	Turizm Lisans, Turizm Yüksek Lisans	3	Varşova Krakow	Varşova Stadyumu,	İngilizce, Polonca
Katılımcı 3	38	İtalyan Edebiyatı	9	Varşova	Yahudi Kenar Mahalleleri, Nazi Katliamı	İngilizce, İtalyanca
Katılımcı 4	24	Turizm ve Rekreasyon	4,5	Varşova	Yok	İngilizce
Katılımcı 5	40	Psikoloji, Gazetecilik	20	Varşova, New York	Turist Rehberi Eğitimliği, Varşova Şehir Turları	İngilizce, Polonca, Rusça
Katılımcı 6	27	İngilizce Psikoloji, İspanyolca Dili ve Edebiyatı	3,5	Varşova, Barcelona, Almeria	Bilim ve Kültür Sarayı, Varşova'nın Tarihi Kısmı, Yahudi Kenar Mahalleleri	İspanyolca, İngilizce
Katılımcı 7	44	İşl. Yönetimi ve Sosyal Davranış, Sanat Tarihi	14	Varşova,	Polonya Tarihi, Sanat Tarihi	İngilizce, İtalyanca
Katılımcı 8	42	Hukuk, Gazetecilik	2	Varşova,	Polonya Yahudi Tarihi	İngilizce
Katılımcı 9	39	Turizm Rehberliği (Malta)	4	Malta, Gozo, Varşova	Yok	İngilizce, Polonca

Polonyalı katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde katılımcıların yaşlarının 24 ile 44 arasında olduğu görülmektedir. Polonyalı katılımcılardan Katılımcı 2, Katılımcı 4 ve Katılımcı 6'nın yaşları incelendiğinde yaşlarına göre rehberlik deneyimlerinin sırasıyla 3 yıl, 4,5 yıl ve 3,5 yıl gibi küçümsenmeyecek rakamlar olmasının temel sebebi Polonya'da rehberlik mesleğinin 2014 yılından sonra serbest bir meslek haline getirilmesi ve herhangi bir belge istenmemesi nedeniyle bireylerin genç yaşta kendilerini rehber ilan ederek turist rehberliği yapmaya başlamaları sebep olarak gösterilebilir. Polonyalı 9 katılımcıdan yalnızca 3 tanesinin turizm eğitimi aldığı ve sadece bir tanesinin rehberlik bölümü okuduğu ve bu bölümü de başka bir ülkede okuduğu görülmektedir. Polonya'da Turist Rehberliği mesleğinin eğitiminin üniversitelerde verilmediği ve rehberlik yapanların ya üniversitede okudukları Dil ve Edebiyat bölümlerinden ya da okudukları bölümlerde öğrendikleri bilgileri rehberlik mesleğinde

kullanabilecekleri bölümlerden mezun oldukları görülmektedir. Polonyalı turist rehberlerinin rehberlik yaptıkları bölgeler incelendiğinde ise bütün katılımcıların öncelikle rehberlik yaptıkları bölge olarak Varşova'yı belirtmişlerdir. Rehberlerden 4 tanesi sadece Varşova'da rehberlik yapabilirken diğerler rehberlerin Krakow, New York, Barselona, Almeria, Malta ve Gozo'da rehberlik yapabildiklerini ifade etmişlerdir. Polonyalı rehberlerin uzmanlık alanlarına bakıldığında rehberlerin 3 tanesinin herhangi bir uzmanlığının olmadığı, diğer 6 rehberin ise; Yahudi Mahalleleri, Nazi Katliamı, Polonya Yahudi Tarihi, Polonya Tarihi, Sanat Tarihi, Rehberlik Eğitimi ve Bilim ve Kültür Sarayı gibi konularda uzmanlıkları görülmektedir. Polonyalı rehberlerin rehberlik yaptıkları diller incelendiğinde bütün rehberlerin İngilizce dilinde ve bazılarının Fransızca, İspanyolca, Rusça ve İtalyanca dillerinde rehberlik yapabildikleri görülmektedir.

Katılımcıların “Ülkenizde rehber olabilmek için ön koşullar nelerdir?” sorusuna verdikleri cevaplar.

Araştırmanın bundan sonraki bölümlerinde Türk Katılımcı “TK” Polonyalı Katılımcı “PK” olarak anılacaktır. Katılımcılardan TK 2, TK 3, TK 4, TK 7, TK 8 ve TK 10 rehber olabilmek için gerekli ön koşulları: *...Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak, Turizm rehberliği bölümü mezun olmak, Eğitim turunu tamamlamış olmak, Yabancı dil sınavını geçmek...* olarak ifade etmişlerdir. Katılımcılardan TK 1, TK 5 TK 6, TK 9 ve TK 11 ise: *...Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak ilk koşuldu, önce dil sınavına girdik, sözlü ve yazılı sınav şeklinde oldu, genel kültür sınavı olduk ve sonrasında kursa hak kazandık. Türkiye Turu Uygulama gezisi yaptık, gezi sonunda sınava tabi tutulduk ve başarılı olunca ülkesel rehber olduk...* şeklinde açıklama yapmışlardır.

Bu iki farklı görüşün oluşmasının temel sebeplerini aşağıdaki şekilde açıklamak mümkündür;

- 1986 yılında çıkarılan “Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği” gereği açılan kurslara katılıp rehber olabilmek (Kültür ve Turizm Bakanlığı).
- Turist rehberliği eğitimi için ilk olarak 1990 yılında “Ankara Üniversitesi Başkent Meslek Yüksekokulu Turizm rehberliği programı” ön lisans eğitimi için öğrenci kabul etmeye başlaması.
- Turist rehberliği alanındaki ilk Lisans eğitimi ise 1997 yılında eğitim öğretime başlayan Erciyes Üniversitesi Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulunda verilmeye başlanması (Korkmaz & Tolga 2015, s. 3).
- Türkiye'deki turist rehberliği odalarının öncülüğünde 22 Haziran 2012 6326 Sayılı Turist Rehberliği Mesleği Kanunu çıkarılmış ve turist rehberliği eğitimi sadece üniversitelere bırakılmıştır. Ancak TUREB gerekli gördüğü hallerde kurs açma yetkisine sahiptir (TUREBa).

Katılımcılardan PK 1, PK 2, PK 3 PK 4, PK 5, PK 6, PK 8 ve PK 9: *...18 yaşından büyük olmak, temiz bir sicil kaydı, lise diploması yeterlidir. Eğer bir lisansa sahip olmak istiyorsan kursa gidip alabilirsin bunun haricinde herhangi bir ön koşul gerektirecek resmi zorunluluk bulunmamaktadır, herkes turist rehberi olabilir. İsterseniz PTTK'nın (Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze [Polish Tourist and Sightseeing Society]) 6 aylık kurslarına gidip lisans alabilirsin ama bu artık gerekli değil...* şeklinde ifade etmektedirler.

PK 7: *...Ben rehberliğe başladığımda, temiz bir sicil kaydı, 18 yaşını bitirmiş olmak ve 6 aylık rehberlik kurslarını bitirip lisans almak gerekiyordu...*

Rehberlerin demografik özelliklerinin bulunduğu tablo incelendiğinde PK 3, PK 5 ve PK 7 2014 öncesinden bu yana rehberlik yapmaktadırlar. Bu nedenle bu 3 rehberin kursa gidip rehberlik lisansı alma zorunlulukları bulunmaktaydı. Fakat sadece PK 7 kursa gitme zorunluluğundan bahsetmektedir. Pawlicz (2015) makalesinde 1 Haziran 2014'ten itibaren Polonya'da rehberlik mesleğinin serbest meslek haline getirildiğini ve etkilerinin ücret ile verilen rehberlik servisine etki etmediğini aksine rehberlerin uzmanlaşamadığı alanlara daha rahat erişim imkânlarının doğduğunu belirtmektedir.

Katılımcıların “Rehberlik yapmak için gereken belgeler ve nitelikler nelerdir?” Sorusuna verdikleri cevaplar

Bu soruya tüm Türk katılımcıların gereken belgeler için ortak cevabı “*Ruhsatname ve Çalışma Kartı*” olurken Polonyalı Katılımcıların ise “... hiçbir belgenin gerekli olmadığını...” olmuştur. Nitelikler konusunda ise aşağıdaki tematik başlıklar ortaya çıkmıştır:

- Liderlik, sosyallik ve pratiklik
- İletişimin kuvvetli olması
- Bildiğini insanlara aktarabilme ve kendini ifade edebilmek
- Grup üzerinde kontrol kurabilme
- Yabancı dili iyi konuşabilme ve diksiyonun düzgünlüğü
- Kişisel giyinmeye dikkat edilmesinin gerekliliği
- İyi bir eğitim almış olmak ve bazı sertifikalara sahip olmak
- Kriz durumlarını yönetebilmek, sabır ve dayanıklılığa sahip olmak
- Arkeoloji, mitoloji, tarih, coğrafya, futbol ve güncel konuları takip etmek

Cevaplar arasında en farklı ve örnek oluşturabilecek açıklamayı ise 6 numaralı Türk ve Polonyalı katılımcılar gerçekleştirmiştir. Katılımcıların açıklamaları:

TK 6: “...*Ruhsatname ve Çalışma kartı, turist rehberi bir büyükelçidir, Gemiden gelen kişi seni Türkiye olarak görür, Bilgi birikiminin olması gerekir. Çok iyi bir dil konuşman gerekir, Gruba hakimiyet, geniş bir lisan bilgisi, kültür bilgisi, turisti memnun etmek gerekli, çok uzun anlatmayacaksın, çok konuşmayacaksın konuştuğunda da ne bildiğini belli edeceksin, Espiri güzel ama cıvıklık asla olmamalı, giyim kuşam çok güzel olmalı, her zaman temiz giyineceksin, sen Türkiye'yi temsil ediyorsun, ilk 20 saniye çok etkileyici olman gereken dönem, ancak sonrasında size grup saygı duymaya başlar...*”

PK 6: “...*Herhangi bir belge gerekli değil. Bu günlerde kursa gidip rehberlik çalışma kartı almak ve gerektiğinde acentelere göstermek ya da almamak sizin elinizde olan bir şey artık...*”

Bu sorunun cevaplarından anlaşıldığı üzere Polonya'da turist rehberi olmak için herhangi bir belge ve niteliğe ihtiyaç yoktur. Herkes kendisini turist rehberi ilan edip, ülkedeki acentelerden ya da dijital mecralardaki platformlara üye olarak kendilerine müşteri bulabilir ve turları icra edebilirler. Bu şekilde bu turist rehberlerinin ne bilgisini ne de dil bilgisini ölçecek hiçbir kurum ve kuruluşa üyelikleri bulunmamaktadır.

Katılımcıların “Rehber olabilmek için geçen süre içerisinde harcadığınız para miktarı tahmininizce ne kadardır?” sorusuna verdikleri cevaplar

Katılımcıların rehber olabilmek için harcadıkları para miktarını belirlemek adına sorulan soruya verilen cevaplarda Türk katılımcıların eğitim gezileri, ya kurs masrafları ya da üniversite masrafları olmak üzere 3 konu üzerinde durdukları görülmektedir. Rehber olabilmek adına kursla kokart ya da diğer adıyla çalışma kartı alanların günümüz parası ile 10 bin TL ile 20 bin TL arasında bir harcama yaptıkları görülürken üniversite okuyarak rehber olanların ise harcamaları 50 bin ile 200 bin TL arasında değişkenlik göstermektedir. Katılımcılardan rehber olmak için kursa gidenlerin günümüz parasıyla çok daha az harcadığı görülürken üniversite okuyanların çok daha fazla para harcadığı görülmektedir. Polonyalı katılımcıların yapmış oldukları harcamalar ise 2 bin PLN ile 5 bin PLN arasında değişkenlik göstermektedir. Polonyalı katılımcılar 2014 sonrası zorunlu olmamasına rağmen rehberlik kurslarına gittikleri, kendilerini geliştirmek ya da acenteler sorduğunda gösterebilmek adına rehberlik lisansı aldıklarını söylemektedirler. Türk Rehberlere göre Polonyalı rehberlerin harcamaları hem daha az hem de süreç olarak rehberlik mesleğine daha erken sürelerde girdikleri görülmektedir.

Katılımcıların “Rehber olduktan sonra iş bulmak için nasıl bir yol/yöntem izlediniz?” Sorusuna verilen cevaplar

Bu soruya iki ülke katılımcıları da benzer cevaplar vermişlerdir. Bu nedenle tematik kodlama ile maddeler haline getirilmiştir. Maddeler aşağıdaki gibidir.

Türk katılımcıların verdikleri cevaplar ve tematik kodlamalar:

- Arkadaş çevrem ve acenteci arkadaşlarımdan yardım aldım
- Yaptığım işleri duyan diğer acentelerin beni araması
- Acentelere kartvizitimi dağıttım
- İlk turlarımı kendi çalıştığım acenteden aldım
- Kendim acenteci olduğum için bütün acentecileri tanıyordum, onlardan tur almaya başladım
- İnternet sitelerine üye oldum

TK 1: “...*Ephesus guide service diye bir rehber kiralama acentesinden yardım aldım, arkadaşlarımdan yardım aldım, bütün acentelere cv mi bıraktım...*”

TK 6: “...*Şans ve bildik tanıdık insanlar. Marmara acentesi ile bir arkadaş vesilesi ile tanıştım ve sonrasında uzun yıllar o acente ile çalıştım. Sonrasında acentelere gidip kart bıraktım...*”

TK 7: “...*Bütün acentelere cv hazırlayıp mail attım. 1000 acenteye mail attıysam 50 tanesi döndü. Şuan 10 tanesiyle çalışıyorum...*”

Polonyalı katılımcıların verdikleri cevaplar ve tematik kodlamalar:

- Arkadaşlarım yardımcı oldu
- PTTK’dan yardım aldım
- Facebook ve Airbnb’den tur aldım
- Özgeçmişimi veya kartvizitimi acentelere dağıttım
- İnternet sitelerine üye oldum

PK 3: “...Bir arkadaşım beni bu işi yapmaya zorladı, kendisi bir acente açtı bende rehberlik lisansı aldım sonrasında turları için beni kiraladı sürekli olarak...”

PK 5: “ ...Özgeçmişimi acentelere götürüp verdim ve 2 hafta sonrasında Rainbow beni aradı ve halen onlarla çalışıyorum. Sürekli iş aldığım bazı İnternet siteleri de var....”

PK 8: “...Bu işi yapmaya rehberlik ve tur internet sitelerine üye olarak başladım ve sonrasında Facebook ile Airbnb’ye üyelik açtım oralardan iş aldım...”

Yukarıdaki cevaplardan elde edilen bilgilere göre turist rehberlerinin işe başlamaları ve genelde ilk turlarını almaları arkadaşları veya acentelere bıraktıkları kartvizit veya özgeçmişlerinden dolayı gerçekleştiği görülmektedir. Rehberlerin bazılarının internet sitelerini aktif bir şekilde kullandıkları ve oradan iş sağladıkları görülmektedir. Türkiye’de az bilinen bir rehber kiralama şirketinin de acente-rehber iletişimini sağlayarak rehberlere iş arz ettiği görülmektedir.

Katılımcıların “İş bulmak için dijital pazarlama platformlarını kullanıyor musunuz?, Kullanıyorsanız bu platformlar hangileridir ve bu platformların size nasıl bir faydası var ?” sorusuna verdikleri cevaplar

Türk katılımcıların yukarıdaki sorulardan “İş bulmak için dijital pazarlama platformlarını kullanıyor musunuz?” sorusuna TK 3, TK 4, TK 5 ve TK 6 “...hayır kullanmadım, kullanmadığım içinde faydası olmadı...” şeklinde cevap verirken diğer 7 katılımcıdan 4’ü “... evet kullanıyorum faydasını da görüyorum...” şeklinde ifade ederken 3 Türk katılımcı ise değişik internet kaynaklarını nasıl kullandıklarını detaylı bir şekilde aktarmışlardır. Türk katılımcıların görüşmelerde en çok bahsettikleri internet ortamları “... Facebook, İnstagram, Whatsapp Grupları ve ATRO E-mail Sistemi...” olmuştur. Dijital internet ortamlarını kullanan katılımcılar bu platformların oldukça faydalı olduklarını belirtmişlerdir. Farklı cevaplar veren bazı katılımcıların cevapları aşağıdaki gibidir.

TK 1: “...Evet, facebook, trip advisor, viatour, instagram, kendi websitemiz var. Oldukça faydalı işlerimin %50 sini oradan alıyorum...”

TK 7: “...Evet, e-mail pazarlaması şeklinde bir pazarlama sistemi yaptım, acentelere mail attım. Facebook ve İnstagram gibi mecralardan da tur aldım, oralarda paylaştığım resimlerden dolayı mesela Kapadokya bölgesi için Kars’tan bir acente bile bana iş verdi. Çok faydalı oldu, şuan için oradan gelen işlerden dolayı tanıştığım acentelerle halen çalışıyorum...”

TK 8: “...Evet, tours by locals, trip advisor guides, turist rehberi ara, viatour guides, privateguide gibi. Faydalı oldukları için online platformları çok sık kullanıyorum, sosyal medyadan iş almıyorum...”

Polonyalı katılımcılardan ise PK 2, PK 3 ve PK 4 “...bu tarz platformları kullanmıyorum ve dolayısıyla faydasını görmedim...” şeklinde belirtmişlerdir. Fakat geri kalan katılımcılar aktif bir şekilde kullandıklarını ve faydalarını gördüklerini ifade etmişlerdir. Diğer katılımcıların sorulara ilişkin cevaplarını aşağıdaki gibidir:

PK 1: “...Evet, Facebook, İnstagram, Airbnb, çok değil ama faydasını görüyorum..”.

PK 5: “...Tripadvisor, Viator, Urbantour gibi platformlara üyeyim. Faydasını görüyorum, yorumları ve rezervasyonlarımı takip edebiliyorum...”

PK 6: “...Evet kullanıyorum, Getyourguide, Showaround ve Facebook. Faydasını görüyorum...”

PK 7: “...Evet, az da olsa kullanıyorum, Toursbylocals, Private guides ve Viator...”

PK 8: “...Evet, Airbnb, Facebook ve Google reklamları kullanıyorum. Faydası oluyor, ekstra gelir her zaman tatlı gelmiştir...”

PK 9: “...Evet, Facebook ve Instagram gibi platformları kullandım. Çok yardımı oluyor boş günlerimi doldurabiliyorum...”

Polonyalı ve Türk katılımcıların internet sitelerine ve sosyal haberleşme sitelerine üye olup buradan belli bir miktar tur aldıkları ve bu sayede gelirlerine katkı yaptıkları görülmektedir. Bu gibi platformların rehberler arasında yaygınlaştırılması rehberlerin hem iş imkânı bulmalarını hem de gelirlerini arttırmalarına yardımcı olabilir.

Katılımcıların “Ülkenizde rehberlik meslek haklarınızı koruyan bir kuruluş var mı? Varsa size nasıl faydaları var? Bu kurum iş bulmanıza yardımcı oluyor mu?” sorularına verdikleri cevaplar

Bu soruların ilki olan meslek haklarını koruyan kuruluşlar ile ilgili cevap olarak bütün Türk katılımcılar “...TUREB ve ATRO var...” şeklinde cevaplamışlardır.

Bu iki kuruluşun faydaları konusunda ise katılımcılar bazı tematik başlıklar üzerinde durmuşlardır. Bu başlıklar aşağıdaki gibidir:

- ATRO'nun yapmış olduğu faydalı seminerler
- Kaçak turlar için denetim yapma ve rehberlik haklarımızı koruma çalışmaları
- Veri paylaşma ve gerekli belgeler konusunda yardımcı olma
- Odaların sayesinde acentelerin daha fazla rehber çalıştırmaya başlaması
- Ücretini alamadığımız turlarda bize yardımcı olma
- E-mail sistemi ile gelen tur taleplerinin rehberlere iletilmesi

Cevaplar incelendiğinde rehberler çalışma kartlarını aldıklarından itibaren kendi başlarına kaldıkları görülmektedir. İş bulma, yönlendirme ve rehberleri turizm camiasına kazandırmak adına herhangi bir etkinliğin yapılmadığı sadece bir mail sisteminin oluşturulduğu ama onunda yetersiz olduğu görülmektedir. Polonyalı rehberlerden meslek haklarıyla ilgili kurum sorusuna 9 katılımcıdan PK4 ve PK6 hariç geri kalan 7 katılımcı “...bir kurum yok...” yanıtını vermişlerdir. PK4 ve PK6 ise tam emin olmamakla birlikte PTTK'yı işaret etmişlerdir. Polonyalı turist rehberleri turist rehberliği konusunda yeterince eğitilmedikleri ve onları koruyan devlet destekli bir kuruluşa sahip olmadıkları için bu konuda yeterince bilinçli ve bilgili olmadıkları gözlemlenmektedir. Bu nedenle katılımcılar “...bir kurum olmadığı için iş bulmaya da yardımcı olamıyor...” şeklinde cevap vermişlerdir. Her iki ülkede de rehberlerin iş bulması konusunda öncü bir kuruluşun ya da şirketin olmamasının büyük bir eksiklik oluşturduğu söylenebilir.

Katılımcıların “İş bulma konusunda birilerinden veya bir kurumdan yardım aldınız mı?” sorusuna verdikleri cevaplar

Tablo 3 incelendiğinde Türk ve Polonyalı katılımcıların neredeyse hepsinin iş bulma konusunda ilk olarak arkadaşlarından faydalandıkları söylenebilir. Sadece TK 1 olarak kodlanan Türk katılımcı Ephesus Guide Service isimli bir rehber bulma acentesinden yardım aldığını ifade etmiştir. Gelecekte turist rehberliği yapacak yeni turist

rehberlerinin mezun olmadan önce turist rehberleriyle arkadaşlık kurmaları ya da rehber bulma şirketlerine başvurularını yeni rehber adaylarının iş bulmalarına katkı sağlayacağı söylenebilir.

Tablo 3: Rehberlerin İş Bulma Konusunda Yardım Alıp-Almama Durumları

	Türk Katılımcıların İfadeleri		Polonyalı Katılımcıların İfadeleri
TK1	<i>Arkadaşımdan geldi ilk turlarım. Ephesus Guide Service rehber bulma şirketi bana iş bulmamda yardımcı oldu.</i>	PK1 PK7 PK9 PK8	<i>Sadece arkadaşlarım yardımcı oldu ve kendi başvurularımdan dönüş aldım.</i>
TK2, TK6, TK3, TK4, TK7, TK9, TK10, TK8, TK11	<i>Sadece arkadaşlarımdan yardım aldım.</i>	PK2 PK4	<i>Arkadaşımın acentesi var ve benim sürekli işverenim.</i>
TK5	<i>Kimseden yardım almadım.</i>	PK3P K5 PK6	<i>Kimseden yardım almadım.</i>

Katılımcıların “İş bulmanızı etkileyen dışsal etmenler nelerdir?” sorusuna verdikleri cevaplar

Yukarıdaki soruya istinaden Türk katılımcılar tarafından verilen cevaplar farklılık göstermediği için veri örüntüsünün benzeşikliği nedeniyle tematik kodlama yapılmıştır. Analiz sonucunda ortaya çıkan tematik başlıklar aşağıdaki gibidir:

- Rusya, Amerika ve diğer ülkelerle politik sorunlar ve anlaşmazlıklar
- Hastalıklar, salgınlar ve korona virüsü
- Darbeler
- Terör saldırıları
- İslamofobi
- Ülkenin ekonomik durumu
- Kaçak rehberlik faaliyetleri
- Gölge rehberlik faaliyetleri
- Bölgedeki rehber fazlalığı
- Limanlara gemi gelmemesi
- Cinsiyet ayrımı

TK 10: “...Dile hâkim olan kişiler kaçak iş yapıyor ve acenteler buna çanak tutuyor, Felemenkçe dilinden 2 yıl evde oturduğumu bilirim. Hatta bir acente aradı, tur var turumuza çıkar mısın dedi, ben taban yevmiye altına çıkmadığımı söylediğimde sen zaten pahalı rehberler listesindesin dedi, yani bizi pahalı ve ucuz rehber olarak sınıflandırmışlar, bu iş bulmamı etkiliyor. Kadın erkek rehber olma ve cinsiyetinden dolayı turlara çağırma olayı var, ben iki çocuklu bir anne olduğum için her tura çıkamıyordum...”

Polonyalı katılımcıların verdikleri cevaplara yapılan tematik kodlamadan sonra ortaya çıkan başlıklar ve iki araştırmacının vermiş olduğu cevaplar aşağıdaki gibidir:

- Kaçak Rehberlik
- Sezonluk Talep
- Rehber Fazlalığı
- Havalarda Soğukluğu
- Ücretsiz Rehberlik Faaliyetleri

- Rekabetler

PK 4: “...Bazı müzelerde rehberlik yapmak için rehberlik lisansı zorunlu buralarda bazı kaçak rehberlik faaliyetleri var bunlar etkiliyor...”

PK 5: “...Varşova’da genellikle yazları çalışıyorum, bu yüzden ikinci işimi de yapmak zorunda kalıyorum. Çinli ve Japon tur liderlerinin turist rehberliği yapması bizim iş bulmamızı güçleştiriyor, aynı zamanda gölge rehberlerde iş bulmamızı zorlaştırıyor...”

Polonya’da 2014 sonrası rehberlik mesleğinin serbest meslek haline getirişmiş olmasına rağmen müzelerde rehberlik yapmak için halen lisans şartı koşulmaktadır (Pawlicz, 2015, ss.276). Rehberlerin müzelerde rehberlik yapması için gerekli kartın bir örneği ve aynı zamanda rehberlik lisansının bir örneği aşağıdaki resimde sunulmuştur. Bu belgeler olmadan müzelerde rehberlik yapmak kaçak rehberlik faaliyeti olarak değerlendiriliyor ve rehberlerin iş kaybı yaşamasına neden oluyor.

Resim 1: PTTK Tarafından Verilen Polonya Rehberlik lisansı ve Müze Giriş Kartı

Kaynak: Fotoğraf araştırmacı tarafından bir görüşme esnasında çekilmiştir.

Katılımcıların “Ne kadar sıklıkla tura çıkıyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar

Tablo 4 incelendiğinde Polonyalı rehberlerin Türk rehberlere göre daha iyi bir ortalamaıyla tura çıktıkları görülmektedir. Bunun temel sebebinin örneklem seçimi ile alakalı olduğu söylenebilir. Araştırmanın 1. örneklemini Polonya’nın başkenti Varşova iken, 2. örneklemini Türkiye’de Aydın olması iki büyük farklılığı ortaya koymaktadır. Farklılıklardan birincisi Varşova Polonya’nın başkenti ve tarihi turistik olarak 10.410.000 ziyaretçi sayısı ile en çok turist çeken yerlerinden birisi olurken, Aydın’ın ziyaretçi sayısı ise 3,200.000 ziyaretçi sayısı ile Varşova’ya göre çok daha az turist çeken bir destinasyon görünümündedir (TUROB, 2018; Tourism In Warsaw, 2018). İkinci farklılık olarak Polonya’da yaşayan turist rehberleri 3 farklı türde olan rehber türlerinden “Nokta” rehberlik türünü kendilerinde benimsemişler ve geneli Varşova’da rehberlik yapmaktadırlar. Türkiye’deki rehberlerin büyük bir kısmı ise Ülkesel ve rehberlik türlerinden “Genel Kültür” rehberi oldukları için uzun süreli turlara çıktıklarında tur öncesi gidişlerde ve tur sonrası dönüşlerdeki günlere tur alamamaları daha az gün ortalamasına gerekçe olarak söylenebilir (Çolakoğlu, Efendi & Epik, 2017, s. 158).

Tablo 4: Katılımcı Rehberlerin Tura Çıktıkları Gün Sayıları

	Türk Rehberler	Polonyalı Rehberler
Katılımcı 1	150	260
Katılımcı 2	200	150
Katılımcı 3	160	250
Katılımcı 4	150	100
Katılımcı 5	150	180
Katılımcı 6	140	200
Katılımcı 7	180	180
Katılımcı 8	250	100
Katılımcı 9	50	300
Katılımcı 10	150	
Katılımcı 11	180	
Ortalama Gün Sayısı	160	192,2

Katılımcıların “Belirli bir rehberlik ücretiniz var mı? Günlük? Aylık? Varsa bu ücret nasıl belirlenmektedir?” Sorusuna verdikleri cevaplar

Katılımcılardan TK 1, TK 2, TK 4, TK 5, TK 7, TK 9 ve TK 11 rehberlik ücretlerinin Turizm Bakanlığı tarafından belirlendiğini ve altı veya üstü rakamlara çıkmadıklarını ifade ederken diğer katılımcılar ise daha farklı cevaplar vermişlerdir. Bu nedenle tematik kodlama yapılmamıştır. Diğer katılımcıların verdikleri cevaplar aşağıdaki gibidir:

TK 3: “...Anadolu turlarında yevmiye almıyoruz bile, taban yevmiye resmi olarak bakanlık tarafından belirlenir ama yevmiyeler daha çok acenteler tarafından belirleniyor...”

TK 6: “...Bakanlığın belirlemiş olduğu taban ücret var, ama bazı durumlarda altına da çıktığım oldu, turizm bakanlığı belirliyor ama bazen de benim inisiyatifimle çıktığım düşük ücretli turlar oldu...”

TK 8: “...Bakanlık taban yevmiye ama bazı günlerde 1000 TL'ye kadar yükseldiğim oldu....”

TK 10: “...Taban yevmiye altına çıkmıyorum, yevmiye vermeyen ve turist başına ödeme yapan acenteler ile çalışırsam eğer 30 kişiden aşağıya çıkmıyorum, bu turlara da taban yevmiye diyebiliriz. Bakanlık tarafından belirleniyor ve benimle acente arasındaki iletişimle alakalı. Çok düşükte çıkmıyorum...”

Polonyalı katılımcıların verdikleri cevaplar incelendiğinde ise rehberlerin sabit bir ücretlerinin olmadığı her rehberin kendi fiyat politikasının olduğu ve aynı zamanda ücretsiz rehberlik yaptıkları ve ana gelirlerinin bu ücretsiz turlardan elde ettikleri bahşişlerin olduğunu ifade etmektedirler. Verilen cevaplar farklılık gösterdiği için kodlama yapılmamıştır. Verilen cevaplar aşağıdaki gibidir:

PK 1: “...kişilere özel yaptığım turlarda ben ama acentelerin grup turlarında acenteler belirliyor...”

PK 2: “...300 PLN günlük minimum ücretim. Bana bağlı ama bazen de acentelerin belirlediklerini kabul ediyorum...”

PK 3: “...Belirli bir ücretim yok, sadece bahşişler için tur yapıyorum. Ve acentelerden aldığımız ücretsiz yürüyüş turlarında tura katılan turistlerden gelen bahşişlerden 12 Euro acenteye ödeme yapıyorum. Ücret miktarları turistler tarafından belirleniyor, ama 300 PLN'den aşağıya tura çıkmam...”

PK 4: “...Belirli bir ücretim yok ama rakam vermek gerekirse tüm güne 480 PLN 3 saatlik tur için 240 PLN. Bu ücretler işverenim ile beraber netleştirilir ama genelde ben karar veririm...”

PK 5: “...Amerika’daki turlarım için 400 Dolar günlük, Varşova’daki turlarım için 4 saatlik 400 PLN. Ücretimi ben kendim belirliyorum...”

PK 6: “...Herhangi bir ücretim yok, tur sonunda verilen bahşişler benim yevmiyemi oluşturur. Kişiyeye özel turlara çıktığımda ise saatliğı 100 PLN’ye çıkıyorum en az...”

PK 7, PK 8 ve PK 9: “...Saatlik ücretim var ve bunu ben kendim belirliyorum...”

Katılımcıların “Rehberlik işinden aylık ne kadar kazanıyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar

Katılımcıların yukarıdaki soruya verdikleri cevaplar değışiklik gösterdiği için her katılımcının cevabı olduğu gibi verilmiştir. Yapılan analiz sonucunda Türk katılımcıların gelirlerinin Polonyalı katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Türk katılımcıların gelirlerini TK 1 5.000 TL, TK 2 20.000 TL, TK 3 12.000 TL, TK 4 10.000, TK 5 6.000 TL, TK 6 10.000, TK 7 10.000 TL, TK 8 25.000, TK 9 3.000 TL, TK 10 7.000 TL ve TK 11 7.500 TL olarak belirtmişlerdir. Türk katılımcıların ortalaması alındığında 10.409,09 TL rakamı elde edilmektedir. Polonyalı katılımcılar ise gelirlerini PK 1 8.000 TL, PK 2 8.000 TL, PK 3 6400 TL, PK 4 1.900 TL, PK 5 32.000 TL, PK 6 11.200 TL, PK 7 6.400 TL, PK 8 1.280 TL ve PK 9 13.200 TL olarak belirtmişlerdir. Polonyalı katılımcıların ortalamaları alındığında ise 9.597,7 TL rakamı elde edilmektedir. Bu durumda Polonyalı rehberlerin Türk rehberlerden daha az kazandıkları söylenebilir. Hem Polonyalı katılımcılar hem de Türk katılımcılar gelirlerinde sezonluk farklılıkların olduklarını beyan etmişlerdir. Türk Katılımcılardan TK 2, TK 3, TK 7 ve TK 8 çalıştıkları ülkelerden gelen turistlerin seyahat planlarıyla ilgili olarak kışın daha iyi kazandıklarını, diğer 7 Türk katılımcı ise yazları daha iyi kazandıklarını ve kışları çalışmadıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcıların “Ülkenizde yasa dışı rehberlik faaliyetleri yapılmakta mıdır?”, “Yapılıyorsa bu sizin iş bulmanızı nasıl etkiliyor?” sorularına verdikleri cevaplar

Türk katılımcıların cevapları analiz edildiğinde bütün rehberlerin Türkiye’de yasa dışı rehberlik faaliyeti yapıldığını belirtmişlerdir. Yasa dışı rehberlik faaliyetleri Türk katılımcıların gelirlerini etkilediği ve gerekli denetimlerin yapılmasıyla kaçak rehberlik faaliyetlerinin engellenmesi durumunda daha fazla iş bulma imkânlarının olacağını ifade etmişlerdir. Katılımcıların cevapları aşağıdaki gibidir:

TK 1: “...Elbette ki var, çalışma kartında olmayan dillerde rehberlik yapması, ya da çalışma kartında İngilizce yazdığı için gölge rehberlik yapan rehberler var, sahte kokart basıp çıkan var. İş kaybımıza neden oluyor, bu tür aktiviteler olmasa daha garanti iş hacmine sahip olabiliriz, gelirlerimiz daha da yükselebilir...”

TK 2: “...Yapılmakta maalesef, beni pek etkilemiyor ama fazla piyasası olmayanları çok etkiliyor...”

TK 3: “...Yapılmakta, teyzelerin ya da öğretmenlerin yaptığı turlardan dolayı iş kaybı yaşıyoruz...”

TK 4: “...Elbette ki var, ören yeri olmayan turlarda acente personelleri TÜRSAB kartı ile tur yapıyorlar festival zamanları özellikle ve teyzeler, yabancılarla çalışmamdan dolayı beni çok etkilemez...”

TK 5: “...Elbette ki var, evet etkiliyor ve ılımlı rakamlarla %30 iş potansiyelim artar...”

TK 6: “...Yapılıyor, birçok rehberi etkiliyor, Çinlilere gölge rehberlerin çıkması Çince rehberi etkiliyor...”

TK 7: “...Elbette ki var, iç pazarda özellikle çok fazla var, yabancı pazarda ise Uygur Türkleri yüzünden çok fazla oluyor, fiyat olarak da çok az ücret talep ettikleri için gelirim düşüyor, normalde 10’da 7 aranıyorsam 10’da 4’e 3’e düşüyor...”

TK 8: “...Yasadışı rehberlik faaliyetleri çok fazla, maalesef yapılıyor, Karadeniz bölgesinde ve denetimlerin olmadığı yerlerde kaçak tur düzenliyorlar, iş kaybına sebep oluyor. Kazancımız azalıyor...”

TK 9: “...Evet yapılıyor, yabancı personel diye adlandırılan kişiler tarafından yapılıyor. Burada çalışma izni alan kişiler acente personeli olsalar da rehberlik faaliyeti yapıyorlar. Rehber teyzeler var denetim olmayan yerlerde fink atıyorlar. Etkiliyor yani iş bulma imkanlarımız daralıyor...”

TK 10: “...Maalesef var 3-5 kişi bile kaçak tur yapsa benim gelirim %30 oranında düşürüyor...”

TK 11: “...Yapılıyor TUREB ve TÜRSAB bununla mücadele ediyor ama tabii yapılmıyorsa daha fazla gelire sahip olma imkânımız olurdu...”

Polonyalı katılımcıların cevapları analiz edildiğinde katılımcılardan sırasıyla ilk 8’inin cevabı şu şekilde olmuştur: “...hayır yapılmıyor, çünkü isteyen herkes rehberlik yapabilmekte ve beni etkilemiyor...”

Farklı cevap veren katılımcının cevabı aşağıdaki gibidir:

PK 9: “...evet bazı kaçak rehberlik aktiviteleri oluyor, beni etkilemiyor çünkü Malta adası için Lehçe rehber eksikliği var...”

Yukarıdaki cevaplara göre Polonya’da yasa dışı rehberlik faaliyetlerinin olmadığı ve olsa dahi onları etkilemediği belirtilmektedir. Bunun sebebi olarak 2014 sonrası rehberlik mesleğinin serbest bir meslek haline getirilmiş olması neden gösterilebilir (Pawlicz, 2015, s. 276).

Katılımcıların “Rehberlik yaparken ekstra bir geliriniz oluyor mu?”, “Rehberlik geliri haricinde başka bir geliriniz var mı?” sorularına verdikleri cevaplar

Türk katılımcılar ve Polonyalı katılımcıların ekstra gelir sorusuna benzer cevaplar vermişlerdir. Bu nedenle tematik kodlama yapılmıştır. Yapılan kodlamaya göre:

- Bahşişler
- Komisyonlar
- Ek satışlar

olarak karşımıza 3 ana başlık çıkmaktadır.

Ek gelirleri belirlenmeye yönelik soruya; Polonyalı katılımcılardan 4’ü ile Türk katılımcılardan 8’i rehberlik mesleğinin esas meslekleri olduğunu, Polonyalı katılımcılardan 5’i ve Türk katılımcılardan ise 3’ü ek iş olarak yaptıklarını, ifade etmişlerdir. Rehberlik mesleği haricinde ise gelir elde etme şekilleri aşağıda başlıklar halinde verilmektedir:

- Bir işletme gelirinine sahip olma
- Program kodlaması yapma
- Eş geliri veya emekli maaşı
- Ev, dükkan ve benzeri kira gelirlerinin olması

- Yabancı dil kursu verme veya tercümanlık yapma
- Akademisyen olma

Katılımcıların “Gelecekte tura çıkamama ve gelir kaybı yaşama riski algılıyor musunuz?”, “Evet ise buna neler sebep oluyor?” sorularına verdikleri cevaplar.

Türk ve Polonyalı katılımcıların hepsi risk algıladıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte aşağıdaki tematik kavramlar ortaya çıkmıştır.

- Politik sebepler
- Kendi sağlığının kötüleşmesi
- Darbeler (Türkiye için geçerli)
- Terör atakları
- Salgın hastalıklar, korona virüsü
- Göçmen politikaları
- Turist gönderen ülkelerdeki problemler

Rehberlerin vermiş oldukları cevaplardan farklılık gösterenlerin bazıları aşağıdaki gibidir:

TK 4: “...evet elbette ki, Avustralyalılara karşı söylenen sözlerden dolayı Avusturyalılar gelmeyi bıraktı, yine Hindistan Pakistan sorunundan dolayı Hintliler gelmeyi bıraktı bu İngilizce konuşan rehberlerde tura çıkamama yani iş olanaklarını azalttı, bu gibi politik olaylardan dolayı riskimiz çok yüksek...”

PK 3: “...evet algılıyorum bu Korona Virüsü ve Ukrayna'daki savaş koşulları beni korkutuyor...”

Verilen cevaplar incelendiğinde rehberlerin turistlere sunmuş oldukları hizmetin iyi, kötü, sıkıcı, eğlenceli, bilgi verici ve benzeri sebeplerden dolayı değil fakat turist gönderen ülkeler ile kendi ülkeleri arasındaki politik sebeplerin yaratmış olduğu sorunlar üzerinde durdukları görülmektedir. Son olarak epidemik bir hastalık olarak ortaya çıkan ve pandemik bir hastalığa dönüşen Korona Virüsü'nden dolayı her rehberin salgın hastalıklar yüzünden gelecekte iş ve gelir kaybı kaygısına sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Epik, Efendi ve Çolakoğlu (2017) 3 farklı rehberlik türü olduğu belirtmektedir. Bu rehberlik türleri “Genel Kültür Rehberliği”, “Uzman Rehberlik” ve “Nokta Rehberlik” olarak ifade edilmektedir. Türkiye'deki rehberlere bakıldığında, rehberlerin geneli Türkiye'deki bütün turistik alanlarda “Genel Kültür Rehberliği” yapabiliyorken Polonyalı rehberlere bakıldığında ise genelde “Nokta Rehberliği” yaptıkları gözlemlenmiştir (Epik, Efendi & Çolakoğlu, 2017, s. 132).

Turizm sektöründe hizmet veren turist rehberliği mesleğinde özellikle mevsimlik istihdam, iş güvencesinden yoksun çalışma, ücret azlığı, gibi bir takım mesleğin özelliğinden veya sektör rekabetinden kaynaklanan sorunlarının mevcut olduğu ortaya çıkmıştır. Karacaoğlu ve Sert'in (2018) yapmış oldukları araştırmada da paralel sonuçlara rastlanmıştır. Yazarların belirledikleri sorunlar ise; (1) kaçak rehberlik faaliyetleri, (2) acentelerin taban ücret altında rehber çalıştırmak istemeleri (3) turist rehberliği meslek yasasının rehberlerin haklarını koruma konusunda yetersiz ve eksik kaldığı şeklinde belirtmektedirler. Bu tür sorunların çözümlenmesi için rehberlerin örgütlenmesi, bağlı buldukları kuruluşların kendi aralarında iletişim sağlaması etkili bir yöntem olabilir. 6326 sayılı Turist Rehberliği

Meslek Kanunu'nda sosyal haklar ve iş güvencesi konusunda yaptırımların daha güçlü olması adına revize edilmesinin bu sorunların çözüme etkili olabileceği öngörülmektedir.

Türkiye'de turist rehberliği eğitimi üniversitelerde verilirken Polonya'da bu eğitimin standart eğitim kursları bile bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Pawlicz'e (2015) göre 2013 yılında getirilen Rehberlik Mesleği Serbestleştirme" düzenlemesinden sonra 2014 yılı itibari ile rehberler herhangi bir eğitime tabi olmak zorunda değillerdir. Yenipınar'a (2013) ise Türkiye, İspanya, Avusturya, Yunanistan ve İngiltere gibi ülkelerde rehberlik yapabilmek için üniversite eğitimi almak veya kurslara katılmak bir zorunluluktur. Rehberlik eğitiminde ve rehber olabilmek için aranılan kıstaslarda iki ülkede de en önemli ortak şartın ana dil haricinde en az 1 yabancı dili akıcı bir şekilde konuşabilmek olduğu görülmektedir. Türkiye'deki turist rehberlerinin kendilerini en az bir konuda uzman addettikleri görülürken Polonyalı rehberlerden 3 tanesinin hiç uzmanlık konusu belirtmediği ve diğerlerinin de mezun oldukları okullarda aldıkları eğitimlerle doğru orantılı olarak uzmanlık alanları belirttikleri görülmektedir. Bu konuda Türkiye'deki turizm rehberliği eğitiminin Türk rehberleri daha donanımlı ve bilgili kıldığı söylenebilir.

En önemli sonuçlardan bir tanesi ise Polonya'da bir rehberlik yasasının olmadığı ve rehberlik eğitiminin rehber olmak için gerekli olmadığıdır. Türkiye'de ise durum tam tersidir. Bilindiği üzere Türkiye'de TUREB rehberleri denetleme ve onlara ceza kesme haklarına sahiptir. Turist Rehberliği Meslek Yasası'nın 22 Haziran 2012 tarihinde yürürlüğe girmesinden sonra meslek odaları turlara ilişkin denetimlerini yaygınlaştırmışlardır. Karacaoğlu ve Sert'in (2018) yapmış olduğu araştırmada Kapadokya bölgesinde denetimlere rağmen, bölgede kaçak rehberlik faaliyetlerinin olduğunu ifade etmektedirler. Bu durum rehberlerin iş bulmalarındaki zorlukları ve gelir kayıplarını destekler niteliktedir. Yenipınar vd., (2014) ve Zengin, Eker ve Bayram'ın (2017) araştırmalarında yeni meslek yasası ile kaçak rehberliğin tam anlamıyla önüne geçilememiş olmasını eleştirilmekte ve bu nedenle iş bulma ve gelir elde etme ile ilgili sorunları gidermede yetersiz kaldığını bulgulamışlardır.

TUREB'in alt bileşenlerinden biri olan ATRO'nun ise Aydın'daki turist rehberleri için faydalı eğitimler, geziler, seminerler ve aktiviteler düzenlediği görülürken, Polonya'da bu etkinliklerin benzerlerini turist rehberleri için yapacak resmi bir kurum veya kuruluşun olmadığı görülmektedir. Turist rehberlerinin sahip olması gereken belgeler ve nitelikler konusunda ise Türk turist rehberlerinin çalışma kartı olmadan herhangi bir tur yapamayacağı ortaya çıkarken Polonya'da rehber olmak için bir acenteye gidip "ben rehberim bana tur verebilirsiniz" demenin yeterli olduğu görülmüştür. Fakat nitelikler olarak incelendiğinde ortaya çıkan başlıklar Yenipınar'ın (2013) araştırmasında rehberlerin sahip olması gereken niteliklerle benzerlik göstermektedir. Yenipınar'ın (2013) yaptığı araştırmada bir rehberin üniversitelerde alması gereken ders ve eğitimleri belirtirken bir üniversiten mezun olmadan artık rehberlik yapılamayacağını belirtmektedir. Türk katılımcıların eğitim gezileri, kurs masrafları ve üniversite masrafları olmak üzere 3 konu üzerinde durdukları görülmektedir. Katılımcılardan rehber olmak için kursa gidenlerin günümüz parasıyla çok daha az harcadığı gözlemlenirken üniversite okuyanların çok daha fazla para harcadığı görülmektedir. Polonyalı katılımcılar ise 2014 sonrası zorunlu olmamasına rağmen rehberlik kurslarına gittikleri, kendilerini geliştirmek ya da acenteler sorduğunda gösterebilmek adına rehberlik lisansı aldıkları söylenebilir(Pawlicz, 2015). Ülkemizdeki rehberlerin harcamış oldukları para miktarı ile Polonyalı rehberlerin harcamış oldukları paralar arasında büyük farklılıklar görülmektedir. Türkiye'deki en yüksek harcamayı yapan rehber ile tüm Polonyalı rehberlerin yapmış oldukları harcama tutarları karşılaştırıldığında dahi Türk rehberin daha fazla harcama yaptığı görülmektedir. Rehber olmanın hem ekonomik olarak hem de zaman tüketimi açısından Türkiye'de daha zorlayıcı koşullarda

gerçekleştiği, Polonya’da ise neredeyse hiçbir harcama yapmadan ve zaman harcamadan rehber olunabileceğinin ortaya çıkmıştır.

Rehberlerin iş bulma konusunda her iki ülkede de ilk olarak arkadaşlarından yardım aldıkları daha sonraları ise internet platformlarından faydalanmaya başladıkları görülmektedir. İnternet platformları olarak Tours By Locals, Tripadvisor Guides, Turist Rehberi Ara, Viator Guides ve Privateguide gibi mecralar öne çıkarken, Gökdemir ve Eren’in (2020) yaptıkları çalışma sonucunda Tripadvisor sitesinin rehberler için ayrıntılı bir pazarlama aracı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda rehberlerin acentelere dağıtmış oldukları kartvizit veya özgeçmişlerinin de iş bulmalarına büyük katkılar sağladığı görülmektedir.

Rehberlerin “Dijital platformları kullanarak iş buluyor musunuz?” sorusuna gelen en değişik ve yaratıcı cevap ise bir tur rehberinin bütün acentelerin E-mail adreslerine hazırlamış olduğu özgeçmişini göndermesi ve sonrasında yapılan iş teklifleri ve memnun kalınan rehberlik hizmetinden dolayı rehberi tekrar turları için aramaları ve rehberin düzenli bir iş akışı sağlamasına yardımcı olduğu görülmüştür. Üniversitelerden yeni mezun rehberlere iş bulmak için bu yöntem önerilebilir. Hem Türk hem Polonyalı rehberler değerlendirildiğinde dijital platformların azımsanmayacak şekilde kullanıldığı bu yerlerden iş alınabildiği görülmektedir.

Çetin ve Yarcan’ın (2017) yapmış olduğu çalışmada rehberlerin bir kısmının ortalama en az 75 gün çalıştıklarını bir kısmının ise en az 151 gün çalıştıklarını belirtmişlerdir. Araştırmada ise rehberlerin verdikleri cevapların ortalaması alındığında ise 160 gün ortalama çıkmaktadır. Yazarların yaptığı araştırmada ise bu araştırmada olduğu gibi en çok konuşulan dil İngilizce olarak çıkarken diğer en çok kullanılan dillerin de Fransızca ve İspanyolca olması ortaya konulan bulgular arasında paralellik göstermektedir.

Rehber gelirleri konusunda Türkiye’de TUREB ve Turizm ve Kültür Bakanlığı’nın bir taban fiyat belirlediği ve altında bir fiyata rehberlerin çalışmadığı görülürken, Polonyalı rehberlerin ise kendilerinin belirlediği günlük ya da saatlik ücretler kapsamında gelir elde ettikleri görülmektedir. Polonyalı katılımcılardan PK 3 ücretsiz yürüyüş turlarında acentelerin para ödemediğini ve hatta bu turu almak için rehberlerin acentelere ücret ödediğini belirtmiştir. Çıktığı turun sonunda elde ettiği bahşişler ve tur sonunda acentenin ücretli olan diğer turlarını satıp, bu satış üzerinden aldığı komisyonlarla günlük rehberlik gelirini elde ettiğini belirtmiştir. Bahşiş alamama ya da o gün tura yeterli sayıda turist katılmaması durumunda ise gelir elde edemediği gibi para kabına da uğradığını belirtmiştir. Rehberlerin ülkelerindeki turizm sezonun başlaması ile doğru orantılı olarak iş bulma imkânlarının arttığı, turizm sezonunun bitmesi ile de iş bulma imkânlarında azalma olduğu hatta bazı rehberlerin sadece sezonda çalıştıkları görülmektedir. Rehberlerden bazıları ise eşit olmasa da iş fırsatlarını tüm yıla yaymayı başardıklarını, bu şekilde de gelirlerini istikrarlı tuttukları görülmektedir. Türkiye’deki turist rehberlerinin Polonya’daki turist rehberlerine göre araştırmadaki gelir ortalamalarına bakılarak daha fazla kazandığı söylenebilir. Taban ücretlerin yazılı olduğu Acente-Rehber sözleşmelerine rağmen düşük yevmiye alan turist rehberleri, suça ortak oldukları gibi kendi meslektaşlarını da zor durumda bırakmakta ve bu noktada, yetkili mercilerin taban ücret altında ücret veren ve kaçak rehber çalıştıran seyahat acentelerine yönelik denetimlerinin artırılması, suç işleyenlere yönelik ceza yaptırımlarının ağırlaştırılarak uygulanması önerilmektedir (Wang vd., 2010, Güzel vd., 2014). Bununla birlikte, turist rehberlerinin de haklarını korumaları ve mesleklerine sahip çıkmaları gerekmektedir. Türkiye’de rehberlerin yasal haklarını koruyabilecekleri TUREB ve ATRO gibi kuruluşların olduğu ortaya çıkarken Polonya’da Polonyalı rehberlerin haklarını koruyabilecek ve onlara yardımcı olabilecek bir kuruluşun adı belirlenememiştir.

Rehberlerin performansları; seyahat acentelerinin imajını, müşteri sadakatini veya ağızdan ağıza iletişimi etkileyebilir (Wong ve Wang, 2009, s. 249). Bu şekilde bir rehber daha fazla iş imkanına sahip olabilir. Ababneh (2016) yapmış olduğu araştırmasında rehberlerin en fazla ilkbahar ve sonbaharda çalışabildiğini ve en fazla 100 ila 150 gün arasında farklı acentelerden iş bulabildiklerini belirtmektedir. Ababneh (2016) rehberlerin sadece telefonla arandığını, iş sözleşmelerinin çoğu zaman yapılmadığını, rehberlerin %95'inin serbest rehberlik yaptığını ve rehberlerin çoğunun önemli günlerde iş bulabildiklerinden bahsetmektedir. Fakat, bu çalışmada rehberlerin genelde acentelerle direk iletişime geçmedikleri ve iş bulma konusunda rehberlerin bir kişi, kurum veya kuruluştan yardım almadıkları, genelde en yakın çevresindeki tanıdık kişiler vasıtasıyla iş buldukları saptanmıştır. Rehberlerden bir tanesi "Ephesus Guide Service" isimli bir şirketten bahsetmiş ve 1 yıl kadar bu şirketin rehberine iş bulma konusunda yardımcı olduğu ve karşılığında belli bir miktar komisyon aldığı belirtilmiştir. Üniversitelerden yeni mezun olan öğrencilerin piyasaya alışmaları ve iş bulmakta güçlük çekmemeleri adına bu gibi şirketlerden yardım almaları tavsiye edilebilir. Son olarak Türkiye'de turist rehberlerinin Polonyalılara nazaran daha fazla kazandıkları ve iş bulma yöntemi olarak "tanıdık vasıtasıyla" gibi neredeyse aynı yolları izledikleri fakat Polonyalı rehberlerin dijital platformları Türk rehberlerden daha aktif kullandıkları ve daha fazla iş alarak daha fazla gelir elde ettikleri ortaya çıkmaktadır.

Rehberlere ve rehber olacılara öneriler; Çeşmeci, Çalışkan ve Özsoy'un (2020) turizm öğrencileri üzerine yapmış oldukları çalışmada da olduğu gibi, rehberlerin seyahat acentelerinde staj yapmaları ve apranti olarak turlara katılmaları rehberlerin turizm sektörüne daha olumlu bakmaları ve iş bulma konusunda daha avantajlı olduklarını belirtmektedir. Rehberlerin öğrencilikleri esnasında ya da mezun olduktan sonra apranti olmaları hem deneyim hem de iş imkânı bulma konusunda onlara yol gösterecektir. Rehberlerin dijital platformlara üye olmaları iş bulma konusunda onlara yardımcı olacak ve gelirlerini arttırmalarına katkı sağlayacaktır. ATRO, İZRO, İRO ve diğer odalara kayıtlı olan rehberlerin yapılan eğitim seminerlerine katılmaları ve kendilerini geliştirmeleri kendileri ile diğer rehberler arasında bir fark ortaya koyacak ve bu fark acenteler tarafından seçilmelerinde önem teşkil edecektir. Kendilerine bir uzmanlık alanı belirlemeleri ve bu alanda kendilerini markalaştırmaları tavsiye edilir. Acentelere kartvizit dağıtmanın önemli olduğunu farkına varmaları ve krizlerden etkilenmemek için mümkünse ikinci bir iş olanağına sahip olmaları tavsiye niteliği taşımaktadır. Türkiye'de rehberlik yapmak isteyen bireylerin, ekonomiklik açısından 4 yıllık rehberlik bölümü yerine 2 yıllık rehberlik bölümünü tercih etmeleri önerilebilir. Polonya'da rehberlik yapacak bireylerin ise rehberliğe başlamadan bir acentede çalışmalarını tavsiye edilmektedir. Polonya'daki rehberler ya da rehber adayları PTTK veya diğer rehberlik kurslarına katılarak rehberlik belgesi almaları diğer belgesiz rehberlere karşı bir avantaj elde etmelerini sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Ababneh, A. (2016). Tourist guides and job related problems, analysis and evidence from Jordan. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*. 2016, ss. 1-18.
- Ahipaşaoğlu, S. (2001). *Turizmde rehberlik*. Ankara: Detay Yayıncılık
- Akbulut, O. (2006). *Ege Bölgesi'ndeki profesyonel turist rehberlerinin mesleki sorunları ve çözüm önerilerine yönelik bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2012). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Haziran 2018, 7(1)*, ss. 231-274.
- ÇARO. (2020). *Dünyada turist rehberliği mesleğinin tarihçesi*. Erişim: 06.03.2020 <https://caro.org.tr/turist-rehberligi/rehberligin-tarihcesi>
- Çetin, G., & Yarcın, S. (2017). The professional relationship between tour guides and tour operators. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*. 2017, ss 1-13
- Çetin, G., & Kızılırmak, İ. (2012). Türk turizmde kokartlı turist rehberlerinin mevcut durumunun analizi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 14(2), ss. 307-318.
- Çeşmeci, N., Çalışkan, N., & Özsoy, A. (2020). Turizm rehberliği öğrencilerinin bireysel kariyer hedefleri ve mesleğe yönelik tutumları. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 2020, 8 (2), ss. 852-869
- Dilek, S., E., & Kulakoğlu Dilek, N., (2017). Dünyada ve Türkiye’de yaşanan olayların turizme yansımaları: 1960’tan günümüze tarihsel bir değerlendirme. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Aralık 2017, 10(2)*, ss. 1083-1108
- Epik, F., Efendi, E., & Çolakoğlu, O. E. (2017). *Tur yönetimi ve turist rehberliği*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Flick, U. (2014). *An introduction to qualitative research*. New York: Sage
- FEG. (2014). *10 things to know about the federation of tourist guide associations in Krakow*. Erişim: 04.03.2020 <https://www.feg-touristguides.com/ftga.php>
- Gökdemir, S., & Eren, D. (2020). Turist rehberi seçiminin analitik hiyerarşi süreci ile belirlenmesi: Tripadvisor Örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 2020, 8 (2), ss. 1510-1526
- Güzel, Ö., Türker, A., & Şahin, İ. (2014). Profesyonel turist rehberlerinin algıladıkları mesleki engelleri belirlemeye yönelik bir araştırma. *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 2, ss. 173-190
- Karacaoğlu, S., & Sert, A. N. (2018). Turist rehberlerinin mesleki sorunları üzerine bir araştırma: Kapadokya örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, (2018), 6 (3) ss.81-99
- Karakaş, B. (2018). *Turist rehberlerinin mesleki sorunları ve çözüm önerileri: İstanbul örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Kerlinger, F. N., & Lee, H. B. (1999). *Foundations of behavioral research*. New York: Harcourt College Publishers.
- Korkmaz, H., & Tolga, Ö. (2015). Lisans düzeyindeki turist rehberliği öğrencilerinin mesleki tutumlarına yönelik bir araştırma. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 12 (2), ss. 26-41.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı. (1986). *Profesyonel turist rehberliği yönetmeliği 02.07.1986*. Erişim: 04.03.2020 <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-14945/profesyonel-turist-rehberligi-yonetmeli-rg-tarihi-020.html>

- Mesleki Yeterlilik Kurumu. (2010). *Ulusal meslek standardı, profesyonel turist rehberi*. Erişim: 05.03.2020 https://www.tursab.org.tr/dosya/1149/mesleki_1149_6450092.pdf
- Pawlicz, A. (2015). Impact Of Deregulation On Tour Guiding Market In Poland. *Tourism in Southern and Eastern Europe*, (3), ss. 273-284.
- Pelit, E., & Katırcıoğlu, E. (2018). Turist rehberliği mesleğinde taraflar açısından yaşanan sorunlar üzerine bir değerlendirme. *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 1(2), ss. 74-94.
- Polat, T. (2001). *Seyahat İşletmelerinde, Profesyonel Turist Rehberliği, Rehberlik Mesleğinin Sorunları ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Alan Araştırması* (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- PTTK. (2012). *The statutes of polish tourist and sightseeing society*. Erişim: 06.03.2020 https://www.pttk.pl/ks3/dok/k17_dp002_z01_20120913.pdf
- Tetik, N. (2006). *Türkiye’de profesyonel turist rehberliği ve müşterilerin turist rehberlerinden beklentilerinin analizi: Kuşadası örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Tsaur, S. H., & Lin, W. R. (2014). Hassles of tour leaders. *Tourism Management*, 45, ss. 28-38.
- TUROB. (2018). T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, *Turizm istatistikleri genel değerlendirme 2018*. <http://www.turob.com/Files/2018turizmgenelistatistiklerpdf.pdf> Erişim: 04.03.2020
- TUREBa. (2012). *6326 sayılı turist rehberliği mesleği kanunu*. Erişim: 04.03.2020 <http://www.tureb.org.tr/tr/Page/Detail/60>
- TUREBb. (2012). *Rehber taban ücretleri*. Erişim: 04.03.2020 <http://www.tureb.org.tr/tr/Page/Detail/64>
- TUREBc. (2020). *Rehber istatistikleri*. Erişim: 04.03.2020 <http://tureb.org.tr/tr/RehberIstatistik/>
- Tourism in Warsaw. (2018). *Tourism report in 2018*. <https://warsawconvention.pl/wp-content/uploads/2019/09/Turystyka-w-Warszawie.-Raport-2018-en-Tourism-in-Warsaw.-Report-2018-en.pdf> Erişim: 03.05.2020
- Wong, J. Y., & Wang, C. H. (2009). Emotional labor of the tour leaders: An exploratory study. *Tourism Management*, 30, 249–259
- World Federation of Tourist Guide Associations (2003). *What is a tourist guide*. <http://www.wftga.org/tourist-guiding/what-tourist-guide> Erişim: 21.09.2020
- Yarcan, Ş. (2007). Profesyonel turist rehberliğinde mesleki etik üzerine kavramsal bir değerlendirme. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 18(1), ss. 33-44.
- Yazıcıoğlu, İ. Tokmak, C., & Uzun, S. (2008). Turist rehberlerinin rehberlik mesleğine bakışı, *Üniversite ve Toplum Dergisi*, 8 (2), ss. 1-19.
- Yenipınar, U., & Zorkirişçi, A. (2013). Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde turist rehberliği eğitimi. *Cag University Journal of Social Sciences*, 10(2), 111-136.

- Yenipınar, U., Bak, E., & Çapar, G. (2014). Turist rehberliği meslek kanununun, meslek örgütleri ve öğretim elemanlarının bakış açısı ile değerlendirilmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 86-114
- Yenipınar, U., Bak, E., & Çapar, G. (2014). Turist rehberliği meslek kanununun, meslek örgütleri ve öğretim elemanlarının bakış açısı ile değerlendirilmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 86-114.
- YKS. (2020). *Yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzu (27 Haziran 2020)*. Erişim: 22.09.2020 <https://www.osym.gov.tr/TR,19431/2020-yuksekogretim-kurumlari-sinavi-yks-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (9. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zengin, B., Eker N., & Bayram G. E. (2017). Turist rehberliği meslek kanununun profesyonel turist rehberlerince değerlendirilmesi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14(2), ss. 142-156

A Comparison of Job Searching and Income Levels of Polish and Turkish Tour Guides

Tuğrul AYYILDIZ

Aydın Adnan Menderes University, Institute of Social Science, Aydın /Turkey

İsmail GÜNDÜZ

Aydın Adnan Menderes University, Faculty of Tourism, Aydın /Turkey

Extensive Summary

In parallel with the development of tourism sector in Turkey in years and the increasing number of tourists significantly in the last 10 years, there has been an important increase in the number of institutions which provides tourism guidance education at the degrees of associate, bachelor and master. As education and as doing tour guiding countries has some discrepancy. But the definition of tour guiding is the same for all countries. According to the World Federation of Tourist Guides Associations; “a person who guides visitors in the language of their choice and interprets the cultural and natural heritage of an area which person normally possesses an area-specific qualification usually issued and/or recognised by the appropriate authority.” (TUREBa, 2012). After being tour guide and searching job and also earning money are changing from country to country. In this research Turkish tour guides and Polish tour guides are compared. Despite the increase of tourist guide student numbers and licenced tour guides, it is not clear how many of the graduates aim to remain in the sector and pursue a career as a tourist guide. Tour guides tend to work if they know someone who works for tourism. Most of the tour guides in Turkey do tour guiding for living but half of Polish tour guides do tour guiding as an extra job. That causes some differences between countries. Tourist guides are very busy in both countries in summer time but not in winter time. That is why their economic conditions and searching job conditions are different. There are some factors that affect to find job in both countries which are being based on physical strength, dependence on external factors (crises, diseases and so on...), seasonality, working hours, illegal tour guiding activities, legal issues for fines, problem with travel agencies, social security issues, educational problems, difficulties to be retired, uncertainty to earn regular income (Karakaş, 2018). In addition, there is one important issue which is about tourist guide associations in both countries. There is one association in Poland which is PTTK (Pawlicz, 2015). PTTK almost does not make nothing of rights of tour guides (Pawlicz, 2015). However, there is one in Turkey which is TUREB and it is the roof association of all regional tour guides chambers. This roof association determines the rules and makes inspections. TUREB also clarifies base pay for tour guides and follows up if tour guides apply the fee rule, because it is forbidden to take any fee under base pay (TUREBb, 2012). But, because of being a member of European Union, Poland had to do deregulations about being tour guiding (Pawlicz, 2015). Therefore, there is no such a thing like base pay in Poland. Working as a tour guide is managed through years by regulations in Turkey, 07.06.2012 dated and 6326 numbered “Tourist Guide Profession Act” and in 2013 “Professional Tourist Guide Profession Regulations”, tour guides gained the status as profession within the legal frameworks (Yenipinar, Bak & Çapar, 2014). Among the primary objectives of this research; “How is to be tourist guide in Poland and in Turkey”, “How tourist guides search a job?”, “to determine their difficulties in employment and their income levels”.

One of the qualitative research methods which is interview technique is used as the data collection technique in the research. Semi-structured interview technique as one of the types of interview techniques is used as a data

collection tool. The universe of the study consisted of tourist guides in Turkey and tourist guides in Poland. The sample is active guides in Warsaw in Poland and active tourist guides connected to Aydın Chamber of Tourist Guides in Turkey. The number of Polish tour guides are known till 2013, there is no registration because of deregulations after 2013 (Pawlicz, 2015). The number of Turkish tour guides are 11066 and Aydın Chamber of Tourist Guides are 659 (TUREBc, 2020). Because of unknown numbers and reaching difficulties to tour guides, it is decided to use snowball sampling method. According to Flick (2014), a researcher who wants to make a snowball sampling, should starts by asking the following questions to the people “Who has the most knowledge about the phenomenon?”, “Who is interested in?”, “Who knows the most about this topic?”, “With whom should I start the meeting?”. In this way, the researcher tries to obtain new information by asking the relevant people about the problem with whom he can talk also. According to Kerlinger and Lee (1999), the researcher completes the data collection phase of the research as soon as data saturation is reached by repeating the data. After the beginning of research, 9 Polish and 11 Turkish tourist guides agreed to participate in the study. As result of repeating answers of participant tour guides, it was not needed to continue to get more interviews with tour guides.

Epik et al. (2017) states that there are 3 different types of guidance. These types of guidance are expressed as “General Cultural Guidance”, “Expert Guidance” and “Point Guidance”. Turkish tour guides are able to guide as a “General Culture Guide” in all tourist areas in Turkey, on the other hand Polish guides were observed to be “Point Guide” (Epik, Efendi & Çolakoğlu, 2017). It has been revealed that tourist guiding profession have some problems arising from the characteristics of tourism, such as seasonal employment, working without job security, low wage, or sector competition. Organizing guides and increasing communication among their affiliated organizations can be an effective method to solve such problems. While tourist guide training is given at universities in Turkey, It has been revealed that there is not even standard training courses except PTTK courses in Poland. Noone needs neither university education nor training course to be a tour guide in Poland, anyone can claim oneself as a tour guide. Turkish tour guides have to finish universites nowadays to get licences and spending money high amount of money during that time. But Polish tour guides no need to get licence and spend some money. These might be the reasons that revealed, Turkish tour guides seem more educated. Pawlicz (2015) states that there is no law or rules after deregulations in Poland in 2013. It is observed that the guides firstly got help from their friends in both countries, and starting to use internet platforms later. At the same time, it is seen that distribution of business cards or resumes to the agencies by the guides, greatly contribute to find a job. “Do you find a job using digital platforms?” is asked to all guides and as a result of that the most different and creative answer to the question was revealed. The tour guide sent his resume to the e-mail addresses of all agencies and then the guide is called for the job offers and after tours due to the satisfied guidance service, that helped the guide to maintain a regular work flow. This tecnique could be suggested to do by the other tour guides to get more job offers. When both Turkish and Polish guides are evaluated, it is seen that business can be obtained from these places where digital platforms are used in a substantial way. TUREB and Tourism and the Ministry of Culture has set a base price and guides can not operate the tours under this price in Turkey, but it is observed that daily or hourly revenue of Polish tour guides is self-determined. One of the Polish participants who is “PK 3” stated that travel agencies do not pay for free walking tours and even guides pay a fee to take this tour. “PK 3” also stated that he earns his daily guidance fee, if he gets any tips and if he sells any other tours of the agency and gets commissions from the sales. He said that in case of not getting enough tourists to join the tour that day, even if he can not earn any tips as income, he has to pay some money to agency because he get

the walking tour. it is seen that the opportunities for finding jobs have increases with the start of the tourism season in their countries, and decreases with the end of the tourism season, and also some guides only work during the season. it was found that some of the tour guides have managed to spread their job opportunities throughout the year, thus they try keeping their income stable. It can be said that Turkish tour guides earns more in comparison to average income of Polish tour guides in the research. This important finding revealed that TUREB and ATRO can protect the legal rights of guides in Turkey while there are not such organizations to protect the rights of Polish guides and help them in Poland. It has been determined that the guides do not get help from institution or organization to find a job, and they usually find a job through acquaintances in their closest environment. However, one of the Turkish tour guides mentioned a company that called “Ephesus Guide Service” and it was stated that the company helped the guide to find a job for 1 year and received a certain amount of commission in return. That may be advised to newly graduates from universities to seek help from such companies in order to get used to the tourism market and avoid difficulties in finding job.

In conclusion, tourist guides in Turkey earn more than tourist guides in Poland. The way that they use to find a job is almost same in both countries which is by using their closest acquaintants. However, it is determined that Polish guides use digital platforms more actively than Turkish guides and earn more income by getting more business.